

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Igora Belka a z členov Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., v právnej veci navrhovateľa: **L. H.**, bytom Š., právne zastúpenej JUDr. J. G., advokátom v Z., proti odporkyňi: **Sociálna poisťovňa - ústredie**, Bratislava, Ul. 29. augusta č. 8, o starobný dôchodok, o odvolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 13Sd/144/2007-143 zo dňa 20.11.2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 13Sd/144/2007-143 zo dňa 20.11.2009 **m e n í** tak, že rozhodnutia odporkyne č. X. zo dňa 25.9.2007 a 1.10.2009 **p o t v r d z u j e**.

Navrhovateľke náhradu trov odvolacieho konania **nepriznáva**.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Nitre napadnutým rozsudkom uvedeným vo výroku tohto rozsudku zrušil rozhodnutie č. X. zo dňa 25.9.2007, ktorým odporkyňa podľa § 65 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon) priznala

navrhovateľke starobný dôchodok od 29.5.2007 v sume 5 529 Sk mesačne a zrušil aj zmenové rozhodnutie zo dňa 1.10.2009, ktorým odporkyňa dodatočne zhodnotila dobu dôchodkového poistenia navrhovateľky od 25.8.1989 do 30.4.1990 v počte 249 dní. V rozsudku zároveň vyslovil, že navrhovateľke náhradu trov konania nepriznáva.

Krajský súd tak rozhodol potom, čo dospel k záveru, že odporkyňa mala dodatočne zhodnotiť obdobie od 20.9.1982 do 14.1.1983 do doby poistenia a znovu posúdiť aj výšku starobného dôchodku na základe zaplatenej náhrady škody za príslušné kalendárne mesiace aj napriek tomu, že táto náhrada bola vyplatená po skončení pracovného pomeru. Argumentoval tým, že bolo potrebné zistiť, či náhrada škody za obdobie od 21.9.1983 do 14.1.1983 (zrejme malo byť správne uvedené od 21.9.1982 do 14.1.1983) celkom v sume 8 114 Kčs, ktorá predstavuje pravdepodobný priemerný zárobok za uvedené obdobie, je vymeriavacím základom zamestnanca podľa § 138 ods. 1 písm. c/ zákona alebo či prichádza do úvahy použitie § 138 ods. 2 zákona s tým, že náhrada škody je plnením poskytnutým zamestnávateľom po skončení pracovného pomeru, ktoré sa do vymeriavacieho základu zamestnanca nezahŕňa. Krajský súd dôvodil tým, že v právnom štáte sa orgánu verejnej moci neponecháva na úvahu, či uplatní ústavou alebo zákonom priznanú kompetenciu, ale je povinnosťou každého orgánu verejnej moci konať, uplatniť svoju kompetenciu vždy, v celom rozsahu a včas.

Proti rozsudku podala odporkyňa včas odvolanie a žiadala ho zmeniť a svoje napadnuté rozhodnutia potvrdiť. Uviedla, že vo veci ostalo sporným, či je možné zhodnotiť ako obdobie dôchodkového poistenia obdobie od 21.9.1982 do 14.1.1983, kedy navrhovateľka nebola zamestnaná, len na základe súdom priznanej náhrady škody za uvedené obdobie. Náhrada škody bola pritom navrhovateľke priznaná z dôvodu, že v dôsledku nesprávneho pracovného posudku vydaného bývalým zamestnávateľom sa nemohla zamestnať u V. (ďalej len V.) v S. dňom 21.9.1982 a táto náhrada jej bola priznaná až do nástupu do ďalšieho zamestnania. Odporkyňa krajskému súdu vytýkala, že v rozsudku len všeobecne uviedol, že postup odporkyne, ktorá sporné obdobie pre dôchodkové účely nezhodnotila, bol v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky, bez uvedenia konkrétnych ustanovení Ústavy, ktoré mali byť porušené (len s poukazom na čl. 2 ods. 3 Ústavy). Odporkyňa zdôraznila, že krajský súd jej uložil opakovane posúdiť sporné obdobie, no neuviedol právny predpis, podľa ktorého tak má urobiť,

t. j. z akého právneho predpisu vyplýva, že uvedenú dobu, počas ktorej navrhovateľka nevykonávala žiadnu činnosť, možno považovať za obdobie dôchodkového poistenia. Dôvodila tým, že právne predpisy neumožňujú hodnotiť ako obdobie dôchodkového poistenia dobu, po ktorú občan nebol zamestnaný, či už zo subjektívnych alebo objektívnych dôvodov, iba ak by bol občan odškodnený podľa osobitných predpisov, čo však v prípade navrhovateľky neprichádzalo do úvahy.

Navrhovateľka sa k odvolaniu odporkyne písomne nevyjadrila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 250s OSP v spojení s § 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo, odvolanie prejednal bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250l ods. 2 v spojení s § 250ja ods. 2 OSP a dospel k záveru, že odvolanie odporkyne je dôvodné. Rozsudok verejne vyhlásil dňa 8. marca 2011 po tom, čo deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky najmenej päť dní vopred (§ 156 ods. 1 a 3 OSP).

Z pripojeného spisového materiálu odvolací súd zistil, že odporkyňa rozhodnutím zo dňa 25.9.2007 priznala podľa § 65 zákona navrhovateľke starobný dôchodok v sume 5 529 Sk mesačne od 29.5.2007, zvýšený od 1.7.2007 na 5 875 Sk mesačne. Dôchodok bol následne v súlade s príslušnou právnou úpravou zvyšovaný ďalšími rozhodnutiami odporkyne. Uvedené rozhodnutie napadla navrhovateľka opravným prostriedkom, počas konania o ktorom vydala odporkyňa zmenové rozhodnutie zo dňa 1.10.2009, ktorým navrhovateľke pre dôchodkové účely dodatočne zhodnotila dobu poistenia od 25.8.1989 do 30.4.1990, celkovo teda v počte 249 dní (toto započítanie nemalo vplyv na výšku priznaného starobného dôchodku rozhodnutím z 25.9.2007).

Navrhovateľka v konaní pred krajským súdom namietala správnosť výpočtu starobného dôchodku a žiadala zhodnotiť:

- dobu, počas ktorej opatrovala svojich bezvládných rodičov,
- dobu zamestnania v S. T., pretože nesúhlasí s ukončením pracovného pomeru (vo veci skončenia pracovného pomeru prebieha iné konanie),

- dobu evidovanej nezamestnanosti (4.3.1991 - 31.5.1994 a 21.1.1998 - 23.6.2003),
- dobu, počas ktorej bola vo väzbe (1.3.1993 – 15.4.1993),
- obdobie evidovanej nezamestnanosti, počas ktorej nepoberala podporu v nezamestnanosti (1.1.2001 – 31.12.2003)
- dobu od 5.8.1982 do 15.2.1983.

Krajský súd považoval postup odporkyne pri započítaní jednotlivých období dôchodkového poistenia navrhovateľky za dôvodný a správny (s výnimkou nezapočítania obdobia, za ktoré bola navrhovateľke priznaná náhrada škody), keď v rozsudku konštatoval, že:

- obdobie, počas ktorého sa navrhovateľka starala o svoju matku uznanú za prevažne a neskôr, až do svojej smrti, za úplne bezvládnú, odporkyňa na dôchodkové účely správne zhodnotila od 3.8.1995 do 22.1.1996
- obdobie starostlivosti o otca, ktorý zomrel 24.10.1989 a nebol uznaný ani za čiastočne bezvládneho, odporkyňa uznať nemohla
- odporkyňa správne zhodnotila obdobie od 15.9.1987 do 24.8.1989 v súlade s údajmi na evidenčnom liste potvrdenom S. T.; ďalšiu dobu, ktorej zhodnotenie navrhovateľka žiadala, odporkyňa započítať nemohla, pretože súdne konanie o trvaní pracovného pomeru navrhovateľky k S. T. ešte nebolo právoplatne skončené
- odporkyňa započítala navrhovateľke na základe právoplatného rozsudku Okresného súdu Nitra č. k. 15C 61/85-120 (ktorým bolo bývalému zamestnávateľovi navrhovateľky – C. – uložené zaplatiť jej náhradu mzdy) obdobie od 1.5.1985 do 28.2.1986, s výnimkou od 6.6.1985 do 4.11.1985 a od 21.11.1985 do 11.12.1985
- obdobie evidovanej nezamestnanosti od 4.3.1991 do 31.5.1994 a od 21.1.1998 do 23.6.2003 odporkyňa správne zhodnotila, keď toto obdobie navrhovateľke započítala do doby dôchodkového poistenia; s výnimkou obdobia od 1.3.1993 do 15.4.1993, počas ktorého bola navrhovateľka vo väzbe a obdobia od 1.1.2001, ktoré nemohlo byť na dôchodkové účely zhodnotené z dôvodu, že navrhovateľka síce bola evidovaná nezamestnaná, no podporu v nezamestnanosti už nepoberala (§ 255 ods. 1 zákona v znení zákona č. 310/2006 Z.z. a § 9 ods. 1 písm. d/ zákona č. 100/1988 Zb.).

Odvolací súd preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v medziach dôvodov odvolania odporkyne (§ 212 ods. 1 OSP), pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutia odporkyne a zistil, že neboli dané

predpoklady na zrušenie rozhodnutí odporkyne len z dôvodu, že táto nezhodnotila obdobie od 21.9.1982 do 14.1.1983, za ktoré bola navrhovateľke priznaná náhrada škody od jej bývalého zamestnávateľa P.P., ktoré bolo podľa krajského súdu potrebné zhodnotiť do doby poistenia.

Zo spisu je zrejmé, že Okresný súd v Nitre rozsudkom č. k. 14C 106/83-83 zo dňa 13.3.1984 uložil bývalému zamestnávateľovi navrhovateľky P.P. zaplatiť navrhovateľke náhradu škody vzniknutú tým, že v dôsledku nepriaznivého pracovného posudku vydaného P.P. nebola navrhovateľka prijatá do zamestnania vo V. v S.. Náhrada škody bola navrhovateľke priznaná od 21.9.1982, kedy jej bolo oznámené, že nebude prijatá do zamestnania, do 14.1.1983, kedy nastúpila do iného zamestnania v C.. Krajský súd v Bratislave prvostupňový rozsudok rozsudkom č. k. 13Co 202/84-114 z 13.7.1984 zmenil vo výške priznanej náhrady škody a vo zvyšnej časti návrh zamietol. Výška priznanej náhrady škody bola určená podľa smerníc pre odmeňovanie pracovníkov v danej triede a funkcii vo V. v S..

Podľa § 60 ods. 1 zákona **obdobie dôchodkového poistenia je obdobie povinného dôchodkového poistenia, obdobie dobrovoľného dôchodkového poistenia, ak za tieto obdobia okrem období uvedených v § 140 bolo zaplatené poistné na dôchodkové poistenie podľa tohto zákona a ak tento zákon neustanovuje inak.** Ak zamestnávateľ nesplnil povinnosť platiť a odvádzať poistné na dôchodkové poistenie, podmienka zaplataenia poistného na dôchodkové poistenie u zamestnanca sa považuje za splnenú.

Podľa § 255 ods. 1 zákona **za obdobie dôchodkového poistenia sa považuje aj zamestnanie a náhradná doba získané pred 1. januárom 2004 podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, ak tento zákon neustanovuje inak.** Na hodnotenie náhradnej doby ako obdobia dôchodkového poistenia od 1. augusta 2006 sa nevyžaduje splnenie podmienky získania najmenej jedného roka zamestnania.

Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. ak zamestnanie trvalo aspoň rok započítavajú sa doňho **tieto náhradné doby:**

a) doba služby v československých ozbrojených silách, pokiaľ sa táto doba už nehodnotí ako služba vojaka z povolania,

- b) doba inej vojenskej služby,
- c) doba odbojovej činnosti včítane väznenia (internácie) z politických, národnostných alebo rasových dôvodov v čase neslobody,
- d) doba, po ktorú sa evidovanému nezamestnanému vyplácala podpora v nezamestnanosti podľa osobitného predpisu,
- e) doba, po ktorú sa rodič staral o dieťa do šiestich rokov veku alebo dlhodobo ťažko zdravotne postihnuté maloleté dieťa, ktoré vyžaduje mimoriadnu starostlivosť alebo osobitne náročnú mimoriadnu starostlivosť, ak nebolo umiestnené v zariadení pre takého dieťa s celoročným alebo týždenným pobytom; dieťaťom sa rozumie dieťa vlastné (osvojené) a dieťa prevzaté do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia príslušného orgánu,
- f) doba, po ktorú mal občan nárok na nemocenské, peňažnú pomoc v materstve a podporu pri ošetrovaní člena rodiny, doba, po ktorú sa mužovi z dôvodu starostlivosti o dieťa poskytoval príspevok alebo peňažná pomoc, a doba ošetrovania (starostlivosti) člena rodiny po uplynutí obdobia, po ktoré občan poberal podporu pri ošetrovaní člena rodiny, pokiaľ v tomto čase zamestnanie trvalo,
- g) doba odborného školenia,
- h) doba poberania invalidného dôchodku alebo dávky, ktorá sa od 1. januára 1957 považuje za invalidný dôchodok,
- i) doba prípravy na pracovné uplatnenie za podmienok ustanovených vykonávacím predpisom,
- j) doba poberania čiastočného invalidného dôchodku, po ktorú sa vyplácal príspevok pred umiestnením do zamestnania, a to najskôr od 1. januára 1957,
- k) doba, po ktorú sa občanovi so zmenenou pracovnou schopnosťou, ktorý nebol požívateľom čiastočného invalidného dôchodku, vyplácal príspevok pred umiestnením do zamestnania, a to najskôr od 1. októbra 1988.

Podľa názoru odvolacieho súdu zákon presne a jasne definuje, čo sa považuje za obdobie dôchodkového poistenia. Nie je preto zrejmé, na základe akých úvah dospel krajský súd k záveru, že obdobie, za ktoré bola priznaná navrhovateľke náhrada škody spočívajúcu v tom, že sa pre nepriaznivý posudok nemohla zamestnať vo V. v S., je obdobím zamestnania, alebo náhradnou dobou tak, ako ju vymedzuje vyššie citovaného zákonné ustanovenie. Samotné sankcionovanie bývalého zamestnávateľa navrhovateľky (P.P.) za vydanie nepriaznivého, a teda zrejme nepravdivého, pracovného posudku, nemožno považovať

za skutočnosť, ktorou by bolo zároveň potvrdené nezákonné prepustenie navrhovateľky z pracovného pomeru v P.P., či trvanie tohto pomeru aj po 21.9.1982, ani vznik pracovného pomeru k V. v S., ktorý navrhovateľku do zamestnania neprijal. Je bez všetkých pochybností preukázané, že pracovný pomer navrhovateľky k P.P. bol riadne skončený (táto skutočnosť nebola namietaná, trvanie pracovného pomeru k P.P. nebolo predmetom žiadneho súdneho konania) a teda P.P. nemalo v spornom období povinnosť za navrhovateľku platiť a odvádzať poistné na sociálne zabezpečenie a že pracovný pomer k V. S. nikdy nevznikol, teda ani tento subjekt neodvádzal poistné za navrhovateľku. Navyše je nelogické usudzovať z priznania náhrady škody dĺžku pomyselného pracovného pomeru k V. S., ktorá by takto mala byť započítaná do obdobia dôchodkového poistenia. Toto obdobie nemožno zaradiť ani pod žiadnu z náhradných dôb taxatívne vymedzených v § 9 zákona č. 100/1988 Zb. Ako správne uviedla odporkyňa, za obdobie dôchodkového poistenia nemožno hodnotiť dobu, počas ktorej fyzická osoba nebola zamestnaná, či už z objektívnych alebo subjektívnych dôvodov, s výnimkou prípadov vymedzených zákonom a s výnimkou prípadov, ak bola fyzická osoba odškodnená podľa osobitných predpisov.

V nadväznosti na to sa javí nadbytočným ukladať odporkyňi povinnosť zisťovať, či náhrada škody priznaná v súdnom konaní (predstavujúca pravdepodobný priemerný mesačný zárobok vo V. S.) a spočívajúca v tom, že navrhovateľka sa pre nepriaznivý posudok nemohla zamestnať u konkrétneho zamestnávateľa, za obdobie od 21.9.1982 do 14.1.1983 je alebo nie je vymeriavacím základom zamestnanca v zmysle ustanovenia § 138 zákona.

Najvyšší súd sa preto nestotožnil so skutkovými a právnymi závermi krajského súdu a má za to, že rozhodnutia odporkyne boli vydané v súlade so zákonom a vychádzali zo správneho právneho posúdenia veci.

Na základe zisteného skutkového stavu veci, uvedených právnych skutočností a po vyhodnotení odvolacích námietok odporkyne rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky s poukazom na § 220 OSP v spojení s § 250ja ods. 3 OSP tak, že rozsudok krajského súdu zmenil a napadnuté rozhodnutia odporkyne potvrdil (§ 250q ods. 2 OSP).

O trovách konania rozhodol odvolací súdu podľa § 250k ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 a § 224 ods. 1 a 2 OSP tak, že neúspešnej navrhovateľke trovy konania nepriznal. Úspešnej odporkyni, ktorá podala odvolanie, zákon priznanie trov neumožňuje.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 8. marca 2011

JUDr. Igor Belko, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Ľubica Kavivanovová